

معرفی کتاب

آفرینش انسان

• خسرو خوانساری

■ آفرینش و انسان

■ محمد تقی جعفری

■ مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری، ۱۳۸۶ش

یعنی «حرکت و تحول» و «امکان ناپذیر بودن لایتناهی» که در همه جهان حکمفرماست را فرض می‌گیرد و به اثبات می‌رساند. بنابر این فرضیه همه ساحت‌های جهان طبیعت متناهی است و زمانی که تناهی جهان به اثبات برسد، سابقه نیستی آن معلوم خواهد شد. دلیل دیگر که نویسنده در اثبات این فرضیه ذکر می‌کند، گسترش کهکشان‌ها و افزایش وسعت آن‌هاست. این مطلب را با استشهاد از سوره ذاریات آیه ۴۷ به اثبات می‌رساند. ۲- نظر به تاریخ آفرینش، در این باب به نظریات مورخان تاریخ علم دربارهٔ عمر جهان و سؤالات اساسی از قبیل حقیقت نظام هستی چیست؟ زندگی و غایت نظام هستی کدام است؟ زمین چیست؟ زندگی در روی زمین چگونه بوجود آمده است؟ انسان چیست؟ و...؟ پرداخته است. ۳- عمر کرهٔ زمین، در این باب نویسنده پس از ذکر آیات تورات و انجیل به تجزیه و تحلیل‌های علمی در کتب مقدس می‌پردازد. ۴- شروع آفرینش از نظر اسلام، طبق نظر نویسنده، از نظر دین اسلام آفرینش موجودات تدریجی بوده است. پس از بحث مفصلی در این موضوع به مقایسه قرآن و عهدین در آفرینش می‌پردازد، مانند - از نظر قرآن و آثار معتبر اسلامی، زمین و آسمان‌ها حالت میعان و گازی دارند که این موضوع در عهدین دیده نمی‌شود. - در تورات آمده است که «روح خدا سطح آب را فراگرفت» ولی در قرآن چنین مضمونی وجود ندارد. - تعداد آسمان‌ها و زمین در قرآن مشخص شده است، ولی در عهدین مشخص نشده است. - کروییت و حرکت زمین در تورات

این کتاب مجموعه‌ای است از دروس مرحوم استاد جعفری برای دانشجویان و شامل پنج بخش در موضوعات علمی - دینی. نویسنده، این کتاب را با توجه به علوم رایج در روزگار خود نوشته که البته در این چاپ، اطلاعات آن در مستدرکات به روز شده و مطالب کتاب تصحیح و ویراستاری شده است.

بخش اول، آفرینش از دیدگاه ادیان، شامل چهار باب: ۱- نظری به آغاز خلقت، در این باب نویسنده مشهورترین نظریه

نیامده، ولی در قرآن به آن اشاره شده است.

بخش دوم، ظهور جانداران بر روی زمین، شامل چهار باب. ۱- ظهور جانداران بر روی زمین، در این باب نویسنده، نظر دانشمندان را دربارهٔ پیدایش جانداران مطرح می‌کند. ۲- ظهور جانداران بر روی زمین از دیدگاه اسلام، منشاء آفرینش در قرآن مجید «آب» است. انتشار و تکثر جانداران در روی زمین به استناد سورهٔ بقره آیهٔ ۱۶۴ بیان شده است. همچنین بسط و وجود موجودات زنده در آسمان‌ها و زمین با آیهٔ ۲۹ سورهٔ شورا قابل اثبات است. ۳- آفرینش انسان، در این باب نویسنده در پی پاسخ به سؤالات زیر است: - از نظر اصول و پدیده‌ها خلقت انسان چگونه است؟ - از جنبه شرافت و عظمت معنوی چگونه است؟ برای پاسخ به این‌گونه سؤالات با رجوع به آیات قرآن مجید و افکار و عقاید دانشمندان این مسئله را کاویده است. ۴- آفرینش از نظر قرآن، نویسنده معتقد است که انسان از نظر قرآن «نوع مستقل» آفریده شده است و سور و آیات این مطلب را اثبات می‌کنند: سوره ص / ۷۱-۷۲؛ آل عمران / ۵۹؛ صافات / ۱۱؛ علاوه بر این از آیات فوق و آیات دیگر استنباط می‌شود که پیش از آفرینش انسان، جاندار دیگری روی زمین نبوده است، و محل سکونت نخستین آدم، بهشت بوده است و سپس روی زمین آمده است.

بخش سوم، هدفمند بودن آفرینش، شامل هفت باب. ۱- علت آفرینش دستگاه هستی، نویسنده در این باب هدفمند بودن آفرینش را با ابزار علم منطق و از راه براهین فلسفی اثبات می‌کند. ۲- هدفمند بودن جهان از دیدگاه قرآن، از نظر دین اسلام و ادیان حقیقی، خداوند این جهان را با هدف خلق کرده است و آیهٔ ۱۶ سورهٔ انبیا و آیهٔ ۱۱۵ سورهٔ مؤمنون مؤکد این مطلب‌اند.

۳- هدف آفرینش، ادیان و مکاتب معتقدند که هدف از آفرینش انسان، رسیدن او به کمال است و این امر برایش ناممکن نیست. ۴- هدف آفرینش انسان از نظر اسلام، به طور خلاصه می‌توان گفت هدف آفرینش انسان از نظر اسلام رسیدن به کمال ممکن با شناخت حقیقی موجود برین و نیایش مقام شامخ او میسر خواهد شد. ۵- هدف انسان‌ها از نظر اسلام. ۶- هدف آفرینش انسان با نظر به آفریننده مطلق. ۷- هدف آفرینش انسان از نظر اسلام.

بخش چهارم، انسان و عامل محرک تاریخ، نویسنده در این بخش دربارهٔ طبیعت انسان و پدیده‌های فردی طبیعت انسانی، لذت و الم، اصول لذایذ مادی مستقیم و غیرمستقیم و «من» به معنای عمومی آن و اصول لذایذ روحی مستقیم و غیرمستقیم را توضیح داده است و سپس به طبیعت انسانی از نظر اسلام پرداخته. در قسمت دوم، دربارهٔ عوامل مختلف محرک تاریخ سخن به میان می‌آید که به اختصار آن را برمی‌شماریم: ۱- طبیعت انسانی، ۲- عوامل طبیعی خارج از خود انسان و محیط او، ۳- عوامل سیاسی، ۴- قدرت به معنای عمومی آن، ۵- نوابغ و شخصیت‌های برجسته تاریخ، ۶- موجودات و کرات آسمانی و قوانین آن‌ها، ۷- ایده مطلق، ۸- اقتصاد، ۹- اراده حیات یا مطلق اراده، ۱۰- افزایش جمعیت، ۱۱- غرایز جنسی، ۱۲- ایده‌های اصیل جامعه، ۱۳- شانس و اتفاق، ۱۴- موجود برتر. سپس نظر قرآن را در این باره با استناد به آیهٔ ۱۷ سورهٔ رعد مطرح می‌نماید.

بخش پنجم، روابط اجتماعی: طرح اسلام، برای بررسی روابط اجتماعی، مسائلی از قبیل، رابطهٔ طبیعی، رابطهٔ مصنوعی، رابطهٔ قراردادی، رابطهٔ الهی (رابطهٔ خدا با جهان طبیعت، رابطهٔ انسان و جهان، رابطهٔ انسان با یکدیگر) شرح و تفسیر می‌شود.